

Versiune anonimată

Traducere

C-741/21 – 1

Cauza C-741/21

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

1 decembrie 2021

Instanța de trimitere:

Landgericht Saarbrücken (Germania)

Data deciziei de trimitere:

22 noiembrie 2021

Reclamant:

GP

Pârâtă:

juris GmbH

[omissis]

LANDGERICHT SAARBRÜCKEN

Camera a 5-a civilă

ORDONANȚĂ

în litigiul dintre

GP, [omissis] Duisburg,

- reclamant -

[omissis]

și

juris GmbH Juristisches Informationssystem für die Bundesrepublik Deutschland
[omissis] Saarbrücken,

- pârâtă -

[omissis]

Camera a 5-a civilă a Landgericht Saarbrücken [Tribunalul Regional din Saarbrücken, Germania]

[omissis] [Compența completului de judecată]

a decis:

I.

Adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 TFUE, următoarele întrebări în vederea interpretării capitolului VIII și în special a articolului 82 din Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor, denumit în continuare „RGPD”):

- 1) Având în vedere considerentul (85) și considerentul (146) a treia teză ale [Regulamentului 2016/679], noțiunea de prejudiciu moral prevăzută la articolul 82 alineatul (1) din RGPD trebuie să fie înțeleasă în sensul că acoperă orice atingere adusă situației juridice protejate, indiferent de efectele sale colaterale și de importanța acestei atingeri?
- 2) Răspunderea pentru daune prevăzută la articolul 82 alineatul (3) din RGPD este exclusă prin faptul că încălcarea este cauzată printr-o eroare umană în cazul individual a unei persoane care acționează sub autoritatea operatorului în sensul articolului 29 din RGPD?
- 3) La evaluarea prejudiciului moral, este permisă sau necesară utilizarea criteriilor de evaluare prevăzute la articolul 83 din RGPD, în special la articolul 83 alineatele (2) și (5) din RGPD?
- 4) Prejudiciul moral trebuie stabilit pentru fiecare încălcare concretă sau pentru mai multe încălcări – cel puțin pentru încălcări similare – trebuie stabilită o despăgubire globală care nu este determinată prin adunarea sumelor individuale, ci pe baza unei aprecieri de ansamblu?

II.

[omissis] [suspendarea procedurii până la pronunțarea unei decizii preliminare de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene]

2

Motive

A. Obiectul procedurii principale

- 1 Reclamantul, care își desfășoară activitatea în Germania ca avocat independent, era client al pârâtei, care operează o bază de date juridice. După ce pârâta, ca răspuns la o solicitare de informații a reclamantului, a comunicat că datele reclamantului au fost utilizate de asemenea în scopul marketingului direct, reclamantul a revocat, printr-o scrisoare din 6 noiembrie 2018, consimțământul acordat pârâtei, de a fi informat, prin e-mail și/sau prin telefon, despre serviciile de cercetare, conținut și evenimente, precum și orice alte consimțăminte. În plus, acesta s-a opus oricărei prelucrări a datelor sale cu caracter personal în scopuri publicitare (cu excepția prelucrărilor necesare pentru a-i trimite în continuare buletinele informative [*omissis*] [numele buletinelor informative] pe care dorește să le primească).
- 2 În luna ianuarie a anului 2019, reclamantul a primit prin poștă două materiale publicitare din partea pârâtei, datate 18 ianuarie 2019, la adresa cabinetului de avocatură, dar care îi erau adresate personal. Ca răspuns, reclamantul a comunicat pârâtei prin scrisoarea din 18 aprilie 2019, anexând din nou opoziția referitoare la publicitate din 6 noiembrie 2018, că, prin generarea materialelor publicitare, datele sale au fost prelucrate în mod nelegal și a formulat o cerere de despăgubiri în temeiul articolului 82 alineatul (1) din RGPD. La 3 mai 2019, pârâta i-a trimis reclamantului încă un material publicitar, după care reclamantul și-a declarat încă o dată opoziția prin scrisoarea din 15 mai 2019, comunicată pârâtei prin executor judecătoresc.
- 3 În fiecare dintre materialele publicitare menționate era tipărit un „cod de testare personal” desemnat ca atare de pârâtă, un șir individual de zece caractere, însoțit de solicitarea adresată destinatarului de a introduce acest cod pe pagina de internet indicată a pârâtei. La 7 iunie 2019, reclamantul a însărcinat un notar să deschidă site-ul indicat în materialul publicitar din 3 mai 2019 și să introducă codul de testare personal, după care a apărut o pagină de comandă referitoare la produsele pârâtei cu date privind persoana reclamantului.
- 4 Reclamantul consideră că pârâta a prelucrat în mod nelegal datele cu caracter personal care îl privesc, încălcându-i astfel dreptul fundamental prevăzut la articolul 8 din Carta [drepturilor fundamentale a Uniunii Europene], în măsura în care a pierdut controlul asupra datelor sale cu caracter personal. Prin urmare, pârâta îi datorează atât despăgubiri pentru prejudicii materiale (cheltuielile cu executorul judecătoresc și cu notarul), cât și despăgubiri pentru prejudicii morale în temeiul articolului 82 alineatul (1) din RGPD, fără a fi necesară, în această privință, îndeplinirea unor cerințe suplimentare (impactul sau relevanța atingerilor aduse dreptului).
- 5 În ceea ce o privește, pârâta neagă răspunderea, arătând că a pus în aplicare un proces de prelucrare a opozițiilor referitoare la publicitate și că luarea în

considerare cu întârziere a opoziției referitoare la publicitate s-a datorat faptului că un angajat individual a acționat contrar instrucțiunilor, respectiv că, după ce materialele fuseseră deja expediate, opoziția ar fi putut fi pusă în aplicare numai cu un efort disproporționat de mare.

În opinia părâtei, simpla încălcare a obligației prevăzute la articolul 21 alineatul (3) din RGPD nu constituie un prejudiciu în sensul articolului 82 alineatul (1) din acest regulament.

B. Norme relevante

I. Dreptul Uniunii

Regulamentul 2016/679 – Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD)

6 Articolul 82 Dreptul la despăgubiri și răspunderea

(1) Orice persoană care a suferit un prejudiciu material sau moral ca urmare a unei încălcări a prezentului regulament are dreptul să obțină despăgubiri de la operator sau de la persoana împuternicită de operator pentru prejudiciul suferit.

(2) Orice operator implicat în operațiunile de prelucrare este răspunzător pentru prejudiciul cauzat de operațiunile sale de prelucrare care încalcă prezentul regulament. Persoana împuternicită de operator este răspunzătoare pentru prejudiciul cauzat de prelucrare numai în cazul în care nu a respectat obligațiile din prezentul regulament care revin în mod specific persoanelor împuternicite de operator sau a acționat în afara sau în contradicție cu instrucțiunile legale ale operatorului.

(3) Operatorul sau persoana împuternicită de operator este exonerat(ă) de răspundere în temeiul alineatului (2) dacă dovedește că nu este răspunzător (răspunzătoare) în niciun fel pentru evenimentul care a cauzat prejudiciul.

[...]

7 Articolul 83 Condiții generale pentru impunerea amenzilor administrative

[...]

(2) În funcție de circumstanțele fiecărui caz în parte, amenzile administrative sunt impuse în completarea sau în locul măsurilor menționate la articolul 58 alineatul (2) literele (a)-(h) și (j). Atunci când se ia decizia dacă să se impună o amendă administrativă și decizia cu privire la valoarea amenzii administrative în fiecare caz în parte, se acordă atenția cuvenită următoarelor aspecte:

- (a) natura, gravitatea și durata încălcării, ținându-se seama de natura, domeniul de aplicare și scopul prelucrării în cauză, precum și de numărul persoanelor vizate afectate și de nivelul prejudiciilor suferite de acestea;
 - (b) dacă încălcarea a fost comisă intenționat sau din neglijență;
 - (c) orice acțiuni întreprinse de operator sau de persoana împuternicită de operator pentru a reduce prejudiciul suferit de persoana vizată;
 - (d) gradul de responsabilitate al operatorului sau al persoanei împuternicite de operator ținându-se seama de măsurile tehnice și organizatorice implementate de aceștia în temeiul articolelor 25 și 32;
 - (e) eventualele încălcări anterioare relevante comise de operator sau de persoana împuternicită de operator;
 - (f) gradul de cooperare cu autoritatea de supraveghere pentru a adoptat următoarea remedia încălcarea și a atenua posibilele efecte negative ale încălcării;
 - (g) categoriile de date cu caracter personal afectate de încălcare;
 - (h) modul în care încălcarea a fost adusă la cunoștința autorității de supraveghere, în special dacă și în ce măsură operatorul sau persoana împuternicită de operator a notificat încălcarea;
 - (i) în cazul în care măsurile menționate la articolul 58 alineatul (2) au fost dispuse anterior împotriva operatorului sau persoanei împuternicite de operator în cauză cu privire la același obiect, respectarea respectivelor măsuri;
 - (j) aderarea la coduri de conduită aprobate, în conformitate cu articolul 40, sau la mecanisme de certificare aprobate, în conformitate cu articolul 42; și
 - (k) orice alt factor agravant sau atenuant aplicabil circumstanțelor cazului, cum ar fi beneficiile financiare dobândite sau pierderile evitate în mod direct sau indirect de pe urma încălcării.
- (3) În cazul în care un operator sau o persoană împuternicită de operator încalcă în mod intenționat sau din neglijență, pentru aceeași operațiune de prelucrare sau pentru operațiuni de prelucrare conexe, mai multe dispoziții din prezentul regulament, cuantumul total al amenzi administrative nu poate depăși suma prevăzută pentru cea mai gravă încălcare.

[...]

(5) Pentru încălcările dispozițiilor următoare, în conformitate cu alineatul (2), se aplică amenzi administrative de până la 20 000 000 EUR sau, în cazul unei întreprinderi, de până la 4 % din cifra de afaceri mondială totală anuală corespunzătoare exercițiului financiar anterior, luându-se în calcul cea mai mare valoare:

(a) principiile de bază pentru prelucrare, inclusiv condițiile privind consimțământul, în conformitate cu articolele 5, 6, 7 și 9;

(b) drepturile persoanelor vizate în conformitate cu articolele 12-22;

[...]

8 Considerentul (85)

Dacă nu este soluționată la timp și într-un mod adecvat, o încălcare a securității datelor cu caracter personal poate conduce la prejudicii fizice, materiale sau morale aduse persoanelor fizice, cum ar fi pierderea controlului asupra datelor lor cu caracter personal sau limitarea drepturilor lor, discriminare, furt sau fraudă de identitate, pierdere financiară, inversarea neautorizată a pseudonimizării, compromiterea reputației, pierderea confidențialității datelor cu caracter personal protejate prin secret profesional sau orice alt dezavantaj semnificativ de natură economică sau socială adus persoanei fizice în cauză. [...]

9 Considerentul (146)

Operatorul sau persoana împuternicită de operator ar trebui să plătească despăgubiri pentru orice prejudiciu pe care o persoană îl poate suferi ca urmare a unei prelucrări care încalcă prezentul regulament. Operatorul sau persoana împuternicită de operator ar trebui să fie exonerată de răspundere dacă dovedesc că nu sunt în niciun fel răspunzători pentru prejudiciu. Conceptul de prejudiciu ar trebui interpretat în sens larg, din perspectiva jurisprudenței Curții de Justiție, într-un mod care să reflecte pe deplin obiectivele prezentului regulament. Această dispoziție nu aduce atingere niciunei cereri de despăgubire care rezultă din încălcarea altor norme din dreptul Uniunii sau din dreptul intern. [...]

Persoanele vizate ar trebui să primească despăgubiri integrale și eficiente pentru prejudiciul pe care le-au suferit. [...]

II. Dreptul german

Codul civil (Bürgerliches Gesetzbuch, denumit în continuare „BGB”)

10 Articolul 823 Obligația reparării prejudiciului

(1) Oricine, cu intenție sau din neglijență, aduce atingere în mod nelegal vieții, corpului, sănătății, libertății, proprietății sau oricărui alt drept al altei persoane este obligat să repare prejudiciul care rezultă din aceasta.

(2) Aceeași obligație le revine celor care încalcă o lege având ca obiect protecția altuia. Dacă, potrivit conținutului legii, o încălcare a acesteia este posibilă și fără culpă, obligația de despăgubire nu intervine decât în caz de culpă.

11 Articolul 253 Prejudiciul moral

(1) Repararea prejudiciului nepatrimonial prin echivalent bănesc poate fi solicitată numai în cazurile prevăzute de lege.

(2) În cazul în care trebuie plătite despăgubiri pentru o vătămare corporală, a sănătății, a libertății sau a autodeterminării sexuale, se poate solicita, de asemenea, repararea prin echivalent bănesc pentru un prejudiciu care nu este patrimonial.

C. Îndoieli în ceea ce privește interpretarea

I. Prima întrebare preliminară

- 12 Articolul 82 alineatul (1) din RGPD enumeră drept condiții pentru o cerere de despăgubire încălcarea regulamentului, un prejudiciu material sau moral, precum și o legătură de cauzalitate între încălcare și prejudiciu.

Reclamantul își întemeiază cererea exclusiv pe faptul că datele sale au fost prelucrate fără a se ține seama de opoziția sa; acest lucru a încălcat dreptul său la controlul datelor sale cu caracter personal, garantat prin articolul 8 din cartă și specificat de RGPD.

- 13 În acest context, se ridică în primul rând problema dacă o încălcare a RGPD poate, în sine, întemeia un prejudiciu, fără a se aduce atingere altor situații juridice. Situația ar putea fi aceasta în cazul în care dispoziția din RGPD încălcată conferă un drept subiectiv persoanei vizate. În consecință, în cazul în care o încălcare a regulamentului – astfel cum este o simplă prelucrare nelegală a datelor în sensul articolului 6 alineatul (1) sau nerespectarea unei opoziții în sensul articolului 21 alineatul (3) – și producerea unui prejudiciu ar putea coincide, nu ar fi nevoie de constatări suplimentare pentru a stabili dacă a fost afectată o altă situație juridică.
- 14 În plus, este necesar să se clarifice dacă orice atingere adusă situației juridice protejate este suficientă pentru a fundamenta un drept la reparații.

În conformitate cu dreptul german, invocarea dreptului la despăgubiri morale pentru încălcarea protecției datelor era posibil și înainte de intrarea în vigoare a RGPD. Astfel, încălcările privind protecția datelor pot constitui o atingere adusă dreptului general al personalității, dând naștere unor drepturi de despăgubire în temeiul articolului 823 alineatul (1) și al articolului 253 din BGB, respectiv al articolului 8 din [Convenția pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale- CEDO]. Cu toate acestea, potrivit unei jurisprudențe constante, o atingere adusă dreptului general al personalității conduce la un drept de despăgubire pecuniară numai atunci când constituie o atingere gravă, iar prejudiciul nu poate fi compensat satisfăcător în alt mod (BGH [Bundesgerichtshof, Curtea Federală de Justiție], Hotărârea din 14 noiembrie 2017, VI ZR 534/15; BGH, hotărârea din 17 decembrie 2013, VI ZR 211/12); preocupări de natură constituțională împotriva acestei teze nu sunt identificate

[decizia Bundesverfassungsgericht (Curtea Constituțională Federală, Germania) din 2 aprilie 2017, 1 BvR 2194/15].

- 15 Se poate ridica problema dacă restricții corespunzătoare se aplică de asemenea în cazul dreptului de despăgubire pentru prejudiciu moral prevăzut la articolul 82 alineatul (1) din RGPD.

Având în vedere tezele a treia și a șasea ale considerentului (146) al acestui regulament, s-ar putea considera că noțiunea de prejudiciu în sensul articolului 82 alineatul (1) din RGPD trebuie interpretată în sens larg, cu atât mai mult cu cât considerentul (85) menționează în mod explicit ca prejudiciu pierderea controlului asupra datelor cu caracter personal.

Pe de altă parte, considerentul (85) se referă la alt „dezavantaj semnificativ de natură economică sau socială”, ceea ce ar putea indica faptul că cel puțin prejudiciile minore ar trebui să fie excluse de la despăgubire.

II. A doua întrebare preliminară

- 16 Potrivit modului de redactare a articolului 82 alineatul (1) din RGPD, dreptul la despăgubire nu este legat de o culpă a operatorului sau a persoanei împuternicite de operator, astfel încât ar trebui să se considere că se prezumă culpa având în vedere articolul 82 alineatul (3) din RGPD, conform căruia operatorul este exonerat de răspundere dacă dovedește că nu este răspunzător în niciun fel pentru evenimentul care a cauzat prejudiciul.
- 17 Nu reiese clar din această dispoziție care sunt cerințele concrete care trebuie impuse pentru această dovadă; în special, rămâne deschisă întrebarea dacă termenul „răspunzător” trebuie înțeles în sensul de intenționat sau de neglijent și ce sens trebuie atribuit sintagmei „în niciun fel”.
- 18 În acest context, dobândește importanță problema dacă răspunderea operatorului este exclusă prin simpla împrejurare că acesta invocă o eroare a unui lucrător – în speță, neînregistrarea în sistem a unei opoziții referitoare la publicitate contrar unor instrucțiuni explicite. Cu toate acestea, această interpretare a articolului 82 alineatul (3) din RGPD ar putea duce la o limitare deloc negliabilă a dreptului care decurge din articolul 82 alineatul (1) din RGPD dacă operatorul s-ar putea sustrage răspunderii făcând o trimitere generală la un comportament necorespunzător al unui lucrător. Elementul „în niciun fel” ar putea fi înțeles ca o corecție în acest sens, dar nu permite să se identifice cerințele care trebuie îndeplinite în această privință.

III. A treia întrebare preliminară

- 19 Această întrebare urmărește să se stabilească criteriile pe baza cărora poate fi determinată întinderea despăgubirii datorate, în special dacă există criterii

uniforme prevăzute de RGPD sau dacă întinderea despăgubirii depinde de dispozițiile naționale în materie.

- 20 Deși articolul 83 din RGPD are ca obiect impunerea amenzilor administrative, criteriile de evaluare stabilite în acest articol par, de asemenea, adecvate și efective pentru calculul despăgubirilor bănești pentru prejudicii morale. În plus, aplicarea uniformă a acestor criterii în toate statele membre ar ține seama de principiul despăgubirilor efective [considerentul (146) al regulamentului]. Întrebarea preliminară este deosebit de importantă deoarece articolul 83 alineatul (5) din RGPD prevede că cifra de afaceri anuală a unei întreprinderi este luată în considerare pentru anumite încălcări (printre altele, ale articolelor 6 și 21 din RGPD).

IV. A patra întrebare preliminară

- 21 În procedura principală, prelucrarea datelor în scopul marketingului direct a avut loc în mai multe rânduri în pofida faptului că anterior fusese declarată, în mai multe rânduri, o opoziție referitoare la publicitate.
- 22 În acest context, se pune întrebarea dacă fiecare încălcare concretă a RGPD trebuie tratată și sancționată în mod izolat sau dacă – cel puțin pentru mai multe încălcări similare – trebuie stabilită o despăgubire globală. În cele din urmă, se pune întrebarea dacă, în ceea ce privește despăgubirea globală care trebuie stabilită, trebuie determinate sume individuale pentru fiecare încălcare, care să intre apoi într-o sumă totală – însă nu prin adunarea sumelor individuale – sau dacă despăgubirea globală trebuie să fie calculată pe baza unei aprecieri de ansamblu.

V. Cererea de trimitere

- 23 Dreptul de despăgubire întemeiat pe articolul 82 alineatul (1) din RGPD nu a fost încă clarificat în mod exhaustiv în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, iar condițiile concrete nu pot fi determinate în mod direct pe baza RGPD, în special criteriul lipsei gravității nu poate fi dedus direct din RGPD, astfel încât pare necesară o trimitere pentru clarificarea întrebărilor enunțate mai sus [a se vedea decizia Bundesverfassungsgericht (Curtea Constituțională Federală) din 14 ianuarie 2021, 1 BvR 2853/19].
- 24 Prin decizia din 15 aprilie 2021 [*omissis*], Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă) din Austria a adresat deja Curții de Justiție a Uniunii Europene o cerere de decizie preliminară cu privire la articolul 82 din RGPD. Acest lucru nu se opune prezentei cereri, mai ales că întrebările adresate se referă doar parțial la același subiect.

[*omissis*] [Semnătură]